

# ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

1895.

„Сад с Богом! Ја ићи морам,  
Година сам стара!“  
„Поздрављам вас! рече нова,  
И носим вам дара.“

„Понела сам да поклањам  
„Љубави и слоге,  
„Понела сам и слободе  
„И утехе многе!“...

Ти нам носиш многе даре —  
Те све Србин треба, —  
Љубав, слогу и слободу,  
Као кору хлеба.

У слободи где нас нађеш,  
Слогу нам поклони,  
А Косову дај слободу  
Да сузу не рони!...

Место нада да нам пружиш  
Остварених жеља,  
Само ћеш нам тако бити  
Година весеља!

У Турији у очи 1895. г.

Јов. З. Медурић.

## НАУЧНА ЂЕРЕТАЊА.\*

Од дра Николе Вучетића у Шапцу.

II.

Боже, мати, каква је грдна промена са мном, од када смо давали последњи јаузи; ја сам чисто одахнула душом, рећи ће Душица, седећи поред матере у соби за примање и прегледајући неке бројеве чика-Стевиних „Илустрованих Новина“. Заиста, мати, мени је лакше на срцу, кад видим,

да се жен-кима указује лепша будућност.

Како то, Душице материна, зар је женској до сад рђаво било, шта фали твојој матери и теби?

О, мати, слатка мати, мени фали много, одговори Душица тужно, пустивши из руку новине; ја осећам, да сам незналица. Како

\* Ма да је ово продужење из прошле године, опет се може читати и као да је засебан чланак.

је дивно бити образован стручно, као што то могу мушки да раде!

Па за то су они мушки, рећи ће Анђелија, а ми женске треба да водимо бригу о кући, јер ти знаш, да се каже, да кућа стоји на жени.

О, да, слушала сам то већ толико пута, рећи ће Душица; али ипак, како је дивно онако темељно разумевати све, као какав научењак, као што 'но разумева госпођица Љубица. Та ви сте је слушали на последњем јаузнју.

Оно јесте, рећи ће јој мати; лепо је умети протумачити све, што се око човека збива; али за то је нуждан напоран рад, који за нас женске неје.

Како то, мати, говорите, прихвати Душица, зар госпођица Љубица неје такођер женско, као и ми? Па још њена смиреност више ме заноси и задивљава, него ма које наше површно образоване друге и, видите, она је савладала све напоре, које тако хвалисаво мушки истичу, само да изгледа страшније оно, што су кроз дуже време, услед нерада и бекријања, једва постићи могли. А видите, како је она брзо постигла све то, много брже, него и ујчин Мита.

Истина је, Душице, рећи ће збуњено мати; али Љубица ипак неје мушко.

Да, да, мати, прекине је Душица она неје мушко; али је нашим мушким показала, да женска може у истом времену исто толико, ако не више, урадити, колико и мушки.

Мени се чини, проговори Анђелија, теби се штудирање врло допада и да би и ти радо пошла стопама госпођице Љубице.

Ах, слатка мати, то ми је увек била топла жеља, одврати Душица; али знам, да ни Ви ни отац не дате на то ни помислити, па не смем о том ни да споменем. Мени се чини, да бих све друге напоре могла са неком лакоћом савладати. У осталом, не ћу о том ни да размишљам.

Мани се, чедо моје, таквих снова, рекне Анђелија, куда ћеш лепшега живота, него што га има жена као мати и домаћица!

Заиста смешно, упадне у реч Душица мало љутито матери; шта стоји на путу госпођици Љубици, да не буде добра мати,

разумнија од свију других и изврсна домаћица, којој ће бити сваки део газдинства јасан као бели дан? Али то је она стара песма, да жена мора остати што глупља, како би могла бити што понизнија и затворенија у саму себе! Зар жена да не добива образовање, које и мушки сме уживати! А као за што да не, је ли само за то, што је женско?

И још је хтела Душица да говори; али је прекиде куцање на врата, иза кога уђе у собу госпођа Петрија, поздрављајући се усрдно са Анђелијом и Душицом.

Баш добро, што си дошла, рећи ће Анђелија, стискујући руку Петрији. Ова моја паметарка почела ми ту да развија своје мисли о неким ученим женама. Истина, и мени се Љубица допала, што све зна; али не можемо се све на то одати. Не уче ни сви мушки.

Бога ми, сестро, прихвати Петрија, мени је жао, што несам имала прилике, да и ја што учим. Збиља, лепо је знати онако све потанко и разумљиво растумачити, као што то уме госпођица Љубица. Ја једва чекам, да се вечерас опет поведе разговор код Савке. За то сам мало раније и дошла, да што пре одемо тамо.

Јесте, јесте, мати, да се пожуримо, рећи ће Душица још имамо једно но сата, па би могли да идемо. Да се брже обучете, а и ја морам мало да косу дотерам. А Ви, госпођо, изволите се забављати овим албумом слика, има их врло занимљивих од руских и немачких сликара.

Док су они отишли у другу собу, да се спреме за посету, дотле је Петрија превртала албум и застала код Елертова састанка зиме и пролећа. Поглед јој најпре истом застао на прамалећу, младој деви, око које облећу веселе ласте, а за тим на седом белокосом старцу и дуго, дуго је летела у мислима кроз цео живот свој од раног прамалећа свога до у доба, у којем се сада налази. У тај мах изађе Анђелија са Душицом са речима: Сад бисмо могле ићи, ако Вам је по вољи.

Петрија се трже из својих мисли и, уставши, прими предлог тај говорећи: ја сам спремна.

Код Савке се спрема у велико. Место

обичне вечере спремили су пун сто хладних јела и понуда, масла, ајвара, сира, шунке и јаја и т. д.; од пића беше за понуду ракије, коњака и вина, а на столу је почео већ струјати велики самовар, поред њега чајник са нагомиланим шољицама по асталу — баш право руско чајно вече! У побочној соби седи Милан за једним столићем, на ком леже нове неотворене карте, што је по обичају за такве вечери спремно, и чита данашње новине. Задубио се у читању, док мали Душан, који похађа четврти разред српске ђимназије, не улети у собу са речима: тата, тата, ево гостију, већ је дошла госпођа Јованка и још се неко чује уз скалине, чини ми се, да је гђа Петрија и Анђелија са Душицом.

Одмах ћу доћи, рече Милан хладно и, оставивши новиће на сто, устаде хитро и оде у дворану за примање. Ту су већ биле гђе Јованка, Петрија, Анђелија са Душицом, у то је стигла и Иванка са својим мужем Пајом, а иза њих је дошла и Милена са Љубицом, праћена од свога братучеда Јоце, ђимназијскога професора. За часак дођоше и Анђелијин муж Бранко, Јованчин Станоје, одветници са госпођом Павлијом и њеним мужем Милојем ђимназијским професором. Петријин муж је обећао, да ће доцније доћи, има још да посети два три болесника, а у редакцију је обећао свратити, можда ће се мало дуже задржати.

У дворани се дигао толики жагор од разговора и смеха, да ти је најмилије посматрати оне разне покрете лица и руку и надметања у разговору. На једном канапету, у левом углу дворане, села је Љубица са домаћицином Ђерком Даницом, која је пре две године свршила вишу женску школу, а пред њима, на меком сточићу, седи Душица и нешто се живо разговарају. Лак осмејак на лицу Љубичином из-

давао је њено добро душевно расположење, а њене слушалице беху озбиљне. На други крај собе могло се чути, где Љубица на неко питање Душичино заврши озбиљно свој одговор овим речима: Шта су могле женске показати! Коликима је дозвољено и могуће штудирати! А је ли и сваки хиљадити мушки што показати умео! Нек нам даду исто систематско образовање, нек прође само један век, па онда нек нас нападају! . . .

У тај мах позва домаћица госте, да изволе у трапезарију и за трпезу и жагор занем. Домаћица узме Љубицу испод руке и винуше се у трапезарију. Поседало се; ван обичаја, мушки поред мушких, а женске поред женских, за себе. Домаћица је понудила свакога шољицом чаја, а иначе је замолила једном за свагда, да се сваки сам, без понуде, служи. Све, што се има, на столу је.

Ја ћу молити, да ми мало разблажите, рећи ће Бранко, пружајући своју шољицу, које је већ полак отпио био, прекинувши разговор, који су били повели о дневној политици.

Драге воље, прихвати Савка, и пружи му из самовара доливену шољу натраг.

Баш право кад бих хтела рећи, надовеже Јованка, мени се више допада чај, кад се укува, него овако кишечење и доливање; је ли то навика, шта ли је, не знам.

Никако, госпођо, рећи ће Станоје. Овако кување, без сумње, биће најбоље, јер је ово руски начин. Истина, ако ћу искрен бити, морам признати, да се ја у чају много не разумем. Да ме неко запита, да ли је ово или оно вино добро, пре бих му умео рећи. Је ли, Милоје?

Вала, брате, прихвати Милоје, волим једну чашу ове руменике, него десет шољица те вруће воде; дедер да се купнемо! Добро здравље!

(Наставиће се.)

## МАТЕРЕ ВЕЛИКИХ ЉУДИ.

Од П. Капћерева.

Велики људи, генији, јесу со човечанства. Они показују нове путеве свету, и

мали људи покорно иду по њиховом упуству. Без њих ми не би били ово што

смо у данашње време. Тако висока важност великих људи чини, те је нужно упознати се и са условима њиховог развића, објаснити утецаје, који су образовали великог човека. У број веома пресуднога утецаја, услед којих се стварају велики људи, треба уврстити и њихове матере. У судбини врло многих великих људи важна је женска а нарочито материнско утецаје; а по некад у осутству мајке, њено место заузимала је тетка, баба, или ма које женско лице. Према овоме, ако би ко хтео ставити питање: Како се образују велики људи; могло би му се одговорити: chercher la femme (тражите жену) — не поричући и даје потребу и другог озбиљног испитивања.

Овом питању посвећен је спис Мориса Блока, који се и зове „Матере великих људи“, и који је преведен с француског на руски језик. У теоријском погледу спис тај не може потпуно задовољити читаоце, јер се то питање теоријски у њему и не расправља. Ова књига јесте нешто друго.

Она је, многобројним примерима, потврђивање мишљења, да се велики људи наслеђују од таквих матера, да су се све жене, чији су синови били велики људи, одликовале необичним својствима ума или карактера и, да и у случајевима, кад у осутству мајке, младић постане велики човек, увек је имало великог значаја благотворно утицање бабе, тетке или куме.

Да би се доказао велики значај матере у образовању великог човека, требало би пре свега саставити потпун списак, по могућности, свих великих људи; за тим показати, да је у развиту свих њих видљиву улогу играла мајка, баба или тетка; на послетку услед тога, што на развиће сваког човека утичу и многи други узроци, требало би оценити утецај матере упоредо с другим условима који су суделовали у образовању великих људи. Тада би се баш јасно видело, је ли мајка неопходни фактор у образовању великих људи, или младић може бити великим човеком и без женског утецаја; после, било би јасно, да ли је њењо утецање битно и у колико упоређено с другим факторима, или оно долази на друго место.

Из књиге Мориса Блока види се само, да су на образовање многих (по не баш свих) великих људи имале утецаја мајке — и ништа друго. С тога, у теоријском погледу то питање није расправљено. Сем тога, аутор је у велике људе записао само извесне раденике на литератури и политици, међу којима има их и незнатних. За тим, биографије су са свим кратке и често су врло оскудне с подацима о утецају матера. Ну свакојако, остаје не сумњиво, да су на развиће многих значајних радника на науци, политици и вештинама имале великог утецаја њихове мајке. На том факту ми ћемо се задржати и покушати да га расправимо с теоријског гледишта.

До сад обични распоред родитељске дужности међу родитељима био је овакав: Оцевима припада извршење ванкућевних дужности, а мајкама остају домаћи послови и бриге. Једно руководи спољну домаћу политику а друго унутарњу. Отац, релативно, мало се бави у кући, а мајка редовно; отац је као гост, а мајка је центар породице. Деца, особито мала, ближе су мајци него оцу; мајка види децу сваког минута, храни их, одева, забавља, и шета се с њима. Она и нехотице добро упозна своју децу, опажа њихова особена својства, прилагођава се сваком. Отац не познаје сасвим добро своју децу, и лако може погрешити у оценама њихових особености. Због таквог положаја оца и мајке у породици, њихови погледи на будућност деце, на њихово образовање и занимање често се дешавају веома различни. Отац гледа на угодност и успех у животу, на лаку и добру каријеру, положај породице; мајка ставља на прво место лични укусу детета и своје личне жеље. Што је у оца на првом месту, то је у матере на последњем месту и обратно.

У овим упоређењима објашњавају се многи факти изнети у књизи Блока, да су матере угађале будуће занимање својих синова да буду велики људи, а оцеви нису; да су оцеви тражили од својих синова занимање таквим радњама, које би се управо противиле њиховим природним наклоностима; да се међу оцем с једне, мајке и синова с друге стране, изродила по некад јавна, а често и тајна борба; да би, кад

не би мати била на страни сина, будући велики човек био изгубљен не нашавши истинског свог позива; и ми, место корисног радника по човечаство, имали би најординарнију личност, т. ј. лишили би се великог човека — губитак велики! Ево неколико примера за то.

Мајка Линеја била је веома мудра жена. Она је често посматрала, како њен муж обрађује малу башту, која је била уз кућу. Кад је добила дете, свагда јој је испадало за руксм да му прекрати плакање букетом цвећа, који му је давала у руке. Чим је дете почело да ходи, пуштали су га у башту. У четвртој години Линеј је већ распиткивао за имена трава и цветова, који су му долазили до руку. Али, у пркос томе, отац његов није желео, да му син буде научењак, и означио му духовну каријеру; за тим су и први учитељи, који су се с њим занимали, изјавили, да је мали Линеј лењ, и не обећава за будућност ничега доброга. И, наравно, малиша је заборављао своје задатке, идући у поље да купи биљке. Отац његов чешће је намеравао да му изгори хербаријум и строго му је то забрањивао и претио. Ну мајка је уздржавала негодовање мужа и била на страни дечка, који је показао своју страст да збира биљке. Она је више пута примећавала, да међу травама, које је донео Линеј, налазило се и лековитих, које се употребљавају у медицини. Тада се она инстинктивно досетила, да задовољство, које је задобијао њен син бегавши по шумама и пољима и раскопавајући траву испод снега, није било само као проста фантазија и лакомислено играње. Једном, кад је он сакривши се у своју собу, горко плакао, што му је отац забранио занимати се чим другим сем латинског језика и читања богословских књига, — мудра мајка држала је страну сину и тајно од оца дозволила сину да продужи своје слатко занимање. „Из јутра“, казала му мајка, „докле отац спава, можеш ићи по биљке, но с тим, да ми обећаш, да ћеш се вратити у колико ти сати ја кажем, па да научиш и латински задатак.“ Она сама свако јутро будила је малог скупљача биља, спремала му доручак и облачила топлије. У томе

она је скраћивала свој одмор за два часа, старајући се за сина, да би задовољила његову жељу, од које је зависила сва његова будућност. Но један пут отац опет затече дечка да се занима биљкама, и реши се, да га да у школу. Остављајући родитељски дом, и полазећи да продужи богословску науку, млади ученик понео је и свој мали хербаријум, који му је мајка неириметно метула у торбу.

Према овоме, да мати малог Линеја није била на страни сина, да није приметила његове наклоности, да их није знала ценити, и да се при избору његовог занимања није њима руководила, него кад би се извршила воља очева, — човечанство, место великог натуралисте-ботаничара, имало би полуобразованог и незнатног сеоског свештеника.

Слични примери образовања у породицама двеју супротних страна, оца с једне и мајке и детета с друге стране, нису ретки. У породици славног песника Гете-а било је нешто слично томе. „У време, кад је отац спокојно итао свом циљу, мати и деца нису могли одрећи се својих жеља, осећања и тежња. Нас троје (мати, сестра и Гете) гледали смо на свет простодушно, били смо створени да уживамо, и увек смо очекивали радости.“ Отац Гете-а био је знатно старији од своје жене, био је особењак и зловољан, увек се нешто дурио и срдито, сваки рад с њим био је досадан; мајка Гете-а била је млада, жива и весела. „Ја и Вдлфганг — говорила је она — друговали смо добро с тога, што смо обоје били млади.“ Мати је изопштравала литературне укусе и наклоности сина, а отац се трудио да их угуши, и да задржи сина да учи права. Отац је постављао свој циљ не гледајући на сагласност са осећањима и наклоностима детета; дете и мајка чинили су други табор, живећи само једним и то тим осећајима и радостима, који су потпуно једнаки са својим наклоностима и тежњама. — Критичар Мармонтел вели у својим мемоарима, да је отац хтео да Гете буде трговац, и само, благодарећи матери он је дат у школу.

Други један пример. Жак Амис, један од учењака XVI. века, којим се много по-

носи Француска, отишао је против воље очеве у Париз да учи, и он му је, с тога, запретио да му се више и не враћа кући. Дечко је могао продужити учење само благодарећи старању мајкином, која му је сваке недеље слала велики лебац по једном скеледији. Оваки слични примери налазе се много у историји великих људи.

Находећи се стално с децом, занимајући се с њима, мајке са свим природно, служе за образац (углед) деци, и својим утецањем, својим примером, потстичу децу да усвоје и развију њима одговарајућа својства. Према томе, велики људи гледајући у своју прошлост, често признају, да су они у свему обавезни својим мајкама. Наполеон је говорио: »Њој сам ја обавезан свима мојим срећама и добрима, које сам ма кад учинио.« Он чак држи, да може казати ову општу сентенцију: „Ја, не сумњајући, тврдим, да сва будућност детета зависи од матере.“ Шатобријан је говорио: „Ја сам обавезан мојој мајци славом и срећом мог живота, јер је она задахнула у мене веру.“ Речи ове тим су значајније што Шатобријан даље додаје: „Сви укуси моје мајке били су дијаметрално супротни укусима мога оца.“ Сличних примера о огромном утецају матере на развиће знаменитих људи, могло би се навести још много.

Развиће карактера Наполеона I. без сваке сумње, вршено је под веома значајним утецањем његове мајке, Летице Рамолини. То је била веома енергична непоколебљива и храбра жена. Пошто је била принуђена бежати од своје куће, услед гоњења од својих непријатеља, она се крила у сред кршева, у нештере; предузимала је дугачка путовања пешке и ипаче, пентрала се по стрмим стенама; проводила ноћи на голој земљи; суделовала у бојевима сачувавши хладнокрвност и спокојство духа и у најтежим случајевима. Своју децу она је водила и чувала тврдом руком. Кад је било нужно, она их је кажњавала и није им опраштала ни једну погрешку. Она је стјала изнад обичних материнских слабости, и тражила је од дечице строго покорност. Сам Наполеон говорио је о њој: „Моја предобра мајка имала је

мушки, горди и сувише достојанствени карактер. Њежност њена била је строга; она је награђивала и кажњавала увек, стављајући нам у рачун и добро и рђаво. Она је мрзила лаж и кажњавала је за најмању непослушност.“ Навике к напетку и послушности биле су усађене Наполеону од његове мајке.

Мајка Гете-а знатно је утецала на развиће поетског дара свога сина. Она је била истински срећна само тада, кад су се деца скупила око ње слушајући како она прича ма какву фантастичну причу. Она је умела одлично састављати и причати и владала је огромним уображењем, које је за цело и свом сину предала. У разговору о сину, она је често говорила: „Мени никад није било досадно причати Волфгангу разне историје, а њему никад није било досадно слушати их.“ Млади Волфганг са своје стране пак, предавао је те приче друговима, изумевајући и сам пове, и тим је заносно своје другове вршњаке. По његовим речима они су се поносили његовом дружном, јер им је причао све занимљивости из историје, у којима је често фигурисао као херој, уверавајући их, да су се с њим дешавали најстрашнији догађаји.

Но све ово тиче се великих људи и матера, који се одликују особитим својствима ума и срца. Али човечанство се састоји из обичних људи и жена, а не из таквих; па какве је изводе о њима могуће учинити у погледу овог питања о значају матера у образовању великих људи.

Слично томе, што су у животу и образовању великих људи матере често играле видљиву улогу, такође то исто бива и у историји образовања сваког човека. Мајка је најближа детету, она је прва и главна васпитачица. Познати и погодити преовлађујуће главне наклоности и способности детета, потпомоћи и изоштрили њихово развиће, бринути се да дете има сва деца нужна својства — све је то њена дужност. У врло даровите деце њихова преовлађујућа својства виде се јасно, а у обичне приметити та својства теже је, јер се она мање истичу. За тим, мајка, која сама не влада никаквим особеним талентима, мора

се оптеретити редовним утецањем на своју децу и њиховим правилним васпитањем, јер је то за њу теже него за даровиту мајку. У тим случајевима т. ј. и при умењу познати особености неког детета, и правилно руководити развиће њихово, мајка је опет дужна тражити помоћи у науци о човеку и његовом васпитању. Свака мајка треба да је озбиљно спремна за вршење својих материнских дужности, а једна од најглавнијих тих дужности јесте, вештина правилног васпитања деце правилног појмања дечје личности и управљања њоме. Жене треба да походе за њих удешене материнске курсеве, о којима је говорено у првој свесци.\* Ти курсеви, или разреди, неопходно су нужни не само за обичне жене, које не могу рачунати за свој посао на своју природну разборитост, него и за најзнатније, јер и оне с потребном спремом много боље ће испуњавати своје материнске дужности, него без спреме. На пр. мајка Линејева добра је урадила, што је дала могућности свом сину, да се за нима предметом, коме га је незадржано вукла његова природна наклоност, ну још боље би било, да је она могла узети активног учешћа у занимању (забави) сина, макар само у почетку, да га руководи у томе; или, да је могла постарати се за развитак и других његових способности, да би се избегла крајња једностраност у психичком развићу дечка (ту једностраност

\* У Русији постоје школе за матере, а у великим варошима постоје, као приватна друштвена установа „родитељска друштва“, на којима стручна лица, лекари и педагози, дају родитељима нужна предавања о васпитању и неговању деце.

Прев.

У Кладову, 25. новембра 1894. год.

ност Линеј није избегао). Управо, може се рећи, да матере, које су много помагале својим синовима да буду велики људи, чиниле су полусвесно, готово случајно, не дајући себи јасног рачуна, о узроцима њихове помоћи пи о важности њихових последица т. ј. онога у чему их помажу. Оне су се чисто покорице као неком инстинкту. Мајка Гете-а рано је будила стваралачку фантазију свога сина, причајући му разне приче и историју. Но у колико је све то корисно? Храћење дечјег ума фантастичким причама зар не доприноси битну штету развитку деце? Ето, овима и сличним питањима мати Гете а није се занимала. Рецимо, да је она учинила корист, а не штету, свом сину, али другом детету, с другим психичким развитком, ово васпитање могло би бити врло штетно. Таква полусвесна радња не иде увек по редовном путу куда треба; она лако може залутати, удаљити се од истине; лако може допринети толико исто штете колико и користи, па чак и више штете него користи. Наполеон је претеривао тврдећи, да будућност детета посве зависи од матере, ма да у многим, и то баш у главном, она, без сумње, зависи и од матере, и то од такве мајке, која се редовним путем спрема за извршење материнских дужности. Мајке, које желе, да им деца постану ако не велики, а оно добри и образовани људи, — морају се, пре свега, старати и саме да буду добре, образоване и умне. Мајка, без сумње, дуго време служи за углед својој деци у свему, а зна се да су способности и склоности детета за подражавање велике.

С руског превео

Б. С. Којић,  
учитељ.

## НАШЕ ОГЛЕДАЛО.\*

„Не види нико горе,  
Мутне су ноћи те;  
На бурном мору плочи  
Све благо наше, све! Змајован.

Није то проста фраза, ако ко рече: ми напуштамо своје, ми назадүјемо! Не, то

\* Ово је један одломак из повећег рукописа. краћи у Сомбор. „Бачванину“. Ево сад уступама место бити у овом листу.

је права истина. Напретка нема онде, где нема љубави према своме. Уздаси нам не помажу над развалинама изгубљеног, нити се њима изгубљено повратити може. Нехат и немар наш ископао је доста гробова, у

Пре четир год. изишао је један одељак много „Ж. С.“ држећи, да ће овом одломку најбоље

Ј. З. М.

којима почива много добро наше. С великом љубављу треба чувати и грлити све оно, што нам је свето. У место тога видимо, да ми постепено ладнимо према добру и светињи нашој. — Наше лепе народне песме изишле су из моде, њих су заменили: „Рукавице с прстима“, „Пијем пијем мили Бого!“ „Дођем ли накресан“. . и тима сличне песме. Ми купујемо слике „Срби око гуслара“ украшавамо њима наше одаје (још и то је добро!) спомињемо са неким поносом, како су се наши стари око њих купили, како су нас гусле сачувале; а шта ми радимо?

Тражимо крчме, а избегавато цркве и манастире, не слушамо слово божје, и не тражимо гуслара што нам срце уздиже звуцима „светих гусала“ тог „аманета наших дедова“ тог „символа ослобођења, него се купимо по биртијама, око хегедуша. Наши раздражени живци, наш појам о „фином укусу“ тражи ларме: „Пет бандаша и добош“ — „па да пијем и да певам све до зоре ране!“

Наше лагане и достојанствене игре немају, по нашим друштвима, оне привлачне снаге, као игре што мозак опијају. Чак и обичаји божићни хоће да изчезну. све бива блеђе и ређе, што је наше старе одушевљавало, чувало, храбрило и величало.

Колико је красних књижевних подужећа морало код нас пропасти због нашег немара. Та данас, тако рећи, и немамо књижевнога листа, „Моде Велда“, „Романен-Цајтунга“ можеш видети у многој српској кући, а наши књижевни листови, један по један одлази са овог света, остављајући свога издавача са приличном порцијом — дуга! Пикантних романа имамо

сијасет, а дела наших књижевника постају храна — мољаца и мишева! Па да несмо напредни! Ко сме рећи!

Радећи тако, радимо одиста, ал треба да видимо: какви смо? То ћемо моћи видети тако, кад станемо пред наше огледало да се огледамо. Девојка иде огледалу да поправи на себи оно, што јој у очима других може цену смањити, па огледајмо се и ми, и отклонимо оно, што нам не стоји добро и што нас убија.

Учи се на своме злу! Нашто спомињати ово или оно у других народа, изнашајмо своје, па се упитајмо, водили нас то добру и можемо ли се тако радећи, надати данима „лепше будућности, или можда „црне будућности“.

Данашњи век води борбу народносноу. Хоће ли један народ да се одржи као и да напредује у свему, што би га ставило у ред осталих просвећених народа, он мора чувати прво своје народне особине, због којих се од других народности разликује. Напустили то, претапа се у ону народност, чије обичаје и особине прими. Може он и у том колу користити, ну он је изгубљен син народа, из чије средине је поникао. — Међу најглавније особине сваког народа спада: језик и обичаји: „Језик је кључ којим се окови отварају“. Рекао је неки Француз. Ту не треба тумачења. Само онај заслужује да ужива слободу као народ, који језик свој чува. А обичаји? Доста је кад знамо, да нема народа без својих обичаја (особина). Па баш из тог разлога још из ране младости треба развијати љубав за то „све благо наше, све!“

*Јов. З. Медурић.*

Наставиће се.

## ДО ПИСИ.

У Вел. Бечкереку 22. децембра 1894. год. (Годишњи извештај о раду вел. бечкеречке добротворне женске задруге.) — Већ смо на домаку године 1894. Скорим ћемо рећи: и опет једна мање, и опет једна више. — При свршетку године намећу се појединцу разне мисли. Премишља о минулим догађајима, прегледа свој рад за време прошле године, упоређује га са радом у осталим годинама живота својег; сам је по-

зват да изрече критику, сам долази до закључка, да ли му је рад у прошлој години био успешан или јалов. И то што ради појединац, то исто ради и скуп појединаца, који сачињавају какво правно тело, — с том разликом, што појединац сам себе оцењује и није дужан да даје другом рачуна о својем раду, а скуп појединаца дужан је, да при завршетку сваке године изнесе свој рад пред јавност, да иста изрази своје мишљење



и суд о том раду. Нужно је то с једне стране за то, да свет види шта поједини скупови раде, а с друге стране за то, што изнашање успешног рада на јавност увек повлачи за собом признање, које је свакако доста јака морална потпора.

Па из тога разлога допустите ми поштовани г. уреднице, да при завршетку ове године изнесем у најглавнијим потезима летимичан преглед о раду велико-бечкеречке добротворне женске задруге.

При оцењивању рада појединих друштава, морамо у првом реду гледати на то, да ли исто друштво ради у оном правцу, којег је себи за циљ истакло, да ли се креће у оном оквиру, којег је само себи заокружило за свој делокруг. И ако на та два питања добијемо повољан одговор, онда можемо рећи мирне душе, да је рад истог друштва успешан. Главна циљ наших женских задруга јесте добротворство, а оно звучно име у називу: „Српкиња“, говори нам са свим јасно, коме је позвано друштво да буде добротвор.

Како ће се и читатељке ниже уверити, наша је задруга радила у два горња правца, и поред тога славила је себи за задатак таку културну мисију, којој ми данас из више разлога са свим одавно приписујемо тако огромну значајност. Чинила је добротворства, радила је у српском духу, прегла је и ове године као и до сада, да и она припомогне што бржем остварењу оних дивних идеала, које ми тако брижно негујемо у грудима нашим.

Према скромном броју чланица, наша је задруга и ове године као и до сада успешно, једнаким кроком корачала у напред, дурашно и издржљиво, одушевљено и неуморно је гредила оној лепој цели, коју је себи при постанку свом истакла. Поштованим читатељкама је добро познато, да је овдашња задруга засновала деце забавиште. Честите Српкиње подиглоше сигурно склониште нејаким Српчињама, сазидаше му топло огњиште, са којег искаче блистава искрица српске мисли, осећаја, живота, која ће се настанити у маленом и чистом срцу невиног Српчета, потстаћиће у њему још сада у нејаком му добу светао пламен, који се не ће никада угасити, већ ће у правом размеру растити и јачати са развитком тела детиња. И одржање и унапређење истог забавишта јесте и остаће за дуго још главна задаћа поштованој задрузи.

Простор листа не допушта ми, да бих се овом приликом могла опширније позабавити са питањем, од какве је важности забавиште за васпитање подмлатка, од каквог је значаја по читав народ. То поштоване читатељке као свесне Српкиње знају и онако врло добро, и ја сам уверена, да ће се свако са мном сложити, када рекнем, да је славна женска задруга подизањем забавишта ставила сама себи у круну својег рада најскупоценији и најсветлији драги камен. Тај ће привлачити пажљиве погледе доцнијег нара-

штаја, који ће увек бити благодаран оснивачима.

Задруга је ове године проширила забавиште. Купила је одмах до забавишта лепу кућу уз отплату за 4500 фор., — која носи 272 фор. годишњег дохода — те је тим купом омогућила, да се забавиште наше са свим удеси по стручном пропису. Не могу пропустити а да овде са признањем и захвалношћу не споменем и нашу честиту општину, која је поред свих својих неудаћа и ове године одобрила у својој седници, сада једаред за свагда годишњу припомоћ у износу од 300 фор. Евала дичној општини, која је већ толико пута показала, да је јунак не само на речи него и на делу. Одржавање и унапређење мезимчета, деце забавишта, скопчано је с толиким материјалним тешкоћама, да женска задруга није могла ове године, да онако обилно потпомаже сиротињу малу и велику, као и до сада. Па ипак поред силних издатака није наша задруга заборавила, да у колико јој средства допуштају, притекну у помоћ онима, који су навикнути већ од толико година на припомоћ женске задруге.

Зима је у свом јеку, светли празници нам се приближују, ал племенита срца честитих задругаркиња, хтела су да утру сузу жалосницу оних створовима, који се не радују тако светлим празницима, којима је неудаћа и невоља ту сузу натерала на око, те сузним оком посматрају свет, те им се услед тога ствара у грудима незадовољство, злоба, завист, разне мисли о људској неједнакости. Брижна српска рука утрла је неколицини сиротиње ту сузу из ока, и сад се у очима те сиротиње блиста суза радосница, суза топле благодарности, јер ето сада неће морати ником завидети, сада ће у очи и на сам дан Христова рођества и у њиховој сиротињској избици горети бадњак у пећи, неће сада ни са њихова стола фалити божићна вошта ница, биће тамо и колач божићни, дотрајаће нешто мало и за чесницу, и за орахе, па макар и толико, колико је нужно, да се соба прекрети.

Нема лепше врлине на човеку од добротворства, у добротворству избија по најснажније на видик основа хришћанске науке: „Љуби ближњег својег, као самог себе!“ Ко ближњем својем чини добро, тај је прави хришћанин. А колико је мало таквих честитих Митара, у овом фарисејском добу! Та морало је сваком заиграти срце у грудих, који је на последњој седници женске задруге видео на окупу ону чету малу, али одабрану, ону свежу киту цвећа, побрану из мирисавог српског перивоја бечкеречких Српкиња, коју је српска мисао, узвишено родољубље, љубав према ближњим својима, а у првом реду према роду своме спојила уједно, како се материнским и сестринским саучешћем заузела, да на предлог своје честите председкиње подели ону своту, коју јој прорачун допушта, на припомоћ сиротиње. Заиста човечно дело, којем мора свако одати достојно признање. Честите

задругарке изразиле су своје жалење, што им материјалне околности не допуштају, да и ове године помогну сиротињи у оном сарамеру, као и до сада. Али само да сваки чини толико добра, колико му силе допуштају, па би за извесно било мање невоље и јада на овом свету. Дужни смо да одамо овом красном делу јавно признање; примите честите задругаркиње пород топле благодарности оних сирота, којима сте ублажили јад, невољу и немаштину, и од наше стране ердачну захвалност

А у првом реду нека то прими велеуважена председница, која је из својег рођеног шпага у име женске задруге приложила своту, која се сиротињи издала. Евала дичној председкињи која у низу толиких година тако често даје видљива знака своје племенитости и дарежљивости. Она је душа читавог удружења. Напојена узвишеним идеалима чврсто и неуморно држи она крмилу лађе, коју је уз припомоћ својих честитих сестара саградила, и својом гвозденим руком истрајно руководи брод свој у сигурно и мирно пристаниште. Док има српски народ оваких кћери, као што је наша дична председкиња госпођа Емилија Мунчићка и њене остале сестре, које су у том женском колу, дотле се српски народ може само добру надати.

Женска задруга може се поносити са својим радом, а оно поверење које нам даје личност уважене гђе председкиње и осталих чланица управног одбора, пружа нам јаку гаранцију, да наша задруга не ће никада стати на по пута, већ ће и на даље наставити свој користан рад.

Оволико за сада, а с вашим допуштењем, г. уреднице, послаћу вам што скорије читав извештај о раду наше задруге.

*Зорка Рашиковић,*  
забавиља.

*Вуковар, 1894.* Помислили сте зацело, да је наш Вуковар у море упануо, као оно негда Винета а с њим и Нада. Не, то није тако, још Вуковар чврсто стоји на десној обали Дунава а у њем Нада па и „Српска женска задруга“ па кад је тако на миру још, хајд да онда коју проговоримо и опет о нашој задрузи.

Од оно доба, од кад Вам се последњи пут јавих, много је учињено, много се што шта изменило, нешто на дику и добро а боме баш нешто и на зло, ал најбоље ево чујте, да вам приповедим, па судите сами.

Задруга сваким даном напредује, готовина се очевидно множи, чврст темељ задруга хвата. Сваког месеца ревно задруга потпомаже своје сироте и то 12—14 их је на броју, који сваког месеца редовно потпору добијају и то 2 до 5 ф. сваки. Даље сваком приликом се вредне и

ревне одборнице труде, да се помогне и утаре суза сиротињска, помаже свуд и сваком, колко год то околности допуштају, ето и ове године, као сваке до сад, одевена су сирочад, која школу полазе, заоденута је ове године 10 девојчица и 14 мушкараца и то одећом, обућом и капом, што но реч' од главе до пете, заоденуемо ево 24 малише. Милина беше погледати, како се та дечица зарадоваше новим топлим хаљиницама заиста беше лепа награда оним, који се трудише око тог, кад видеше она весела дечија лица. Бригу око набаве одела, ципела итд., шта више донекле и само зготовљење бејаше поверено и ове године гђама: Сари Вукајловић и Ружи Поповић, обе госпође су познате као вредне, ревне и савесне одборнице, особито ми ваља нагласити, да госпође, на име гђа Вукајловићка, не пожали труда, да што савесније одговори задаћи која јој је поверена, као што смо то већ вични да очекујемо. Гђа Вукајловић се свагда добром вољом одликовала, с тога нека је њој а и гђи Поповићки овде „хвала“.

Састављен је већ и ужи одбор, који ће да прими на се бригу о приређивању задружне забаве, која ће се, као сваке године, на дан Сретенија 2. фебруара обдржавати. Одбор се састоји од 6 госпођа и два господина и то: гђе: Лепосава Станић, Мила Дробац, Сара Вукајловић, Мара Тепић, Јулка Војновић, Пава Рогулић и г. г. Гига Војновић и Милан Петровић, све већ опробане снаге. Ми се надамо да ћемо и ове године као и свагда имати лепа уживања на забави женске задруге.

Сад би имала нешто непријатно да вам приповедим, а то је, да признам, да је, жали боже, српска неслога, почела и у одбору српске задруге да се опажа. Код нас вам је последње време ушло у моду, да кад једна од одборница неку сироту за потпору препоручи, онда су зацело многе против, без да околности познају, просто с тога, што је то ова или она предложила. Дугаја се и ово, да се не прими предлог ове или оне, буди из ког разлога, е, онда се ту одма иступа из одбора, зафаљива на досадањим частима, шта више, просто се и из задруге иступа, па ни то још није доста, већ се онда наговара још и „сека“ и „нека“ да и оне из задруге иступе. Ту се задрузи материјална штета чини, раздор се сеје а ипак непостиге оно, што се желило. Истина, беше свагда па и сад, да има код нас доста свесни задругарица, које

веле, да особне симпатије и антипатије не треба у друштвени живот да се увлаче, јер тим се очевидно задруга штети, поткошава јој се корен опстанка, а то би збиља жалосно, срамно и стидно било по нас све, кад би због неки те неки наша задруга, која тако лепо поче да напредује, сад пошла у натраг. Не, тога несме и не може бити, сложено сестре Вуковарке, прег-

ните, па у семену угушите ту нашу ману, не дајте, да због особни мржњи и зађевица, које ваља код куће остављати — наше љубимце, наша Српска женска задруга у натраг пође; не дајте, да нам се туђинци смеју. Прегнимо сложено, да одржимо и унапредимо о у нашу племениту установу; дика је наша ал и срамота би наша била.

Нада.

## БЕЛЕШКЕ.

### ИЗ ДРУШТВА.

**Два девојачка друштва.** У В. Кикинди обрзовало се, поред досадањег, и друго млађе девојачко друштво у коме има уписаних до сад 7 чланица. Ове млађе се састају сваког четвртка пре подне, а старије после подне, те се вежбају у српском језику, српској литератури и српској историји. Ово су већином ученице тамошње мађарске или државне жен. грађан. школе, те нису имале прилике, да се у овом вежбају а сад хоће овим начином да нагнаде оно, што им школа није дала. Врло лепо и красно од ових Српкиња!

**Нове задруге Српкиња.** Српкиње наше све се више збивају у добротворне задруге. У последње доба покушале су и *Земункиње* на томе да раде а и Српкиње из *Турције* неће да изостану иза својих сестара по варошима и варошицама, те се и оне договарају. Ми се тој појави врло радујемо и очекујемо, да ће и Српкиње у Осеку, Сомбору и другим већим местима поћи што пре овој страни.

**Добротворна задруга Српкиња Дубровкиња** приредила је на св. Никољу 6. (18.) дец. 1894. г. лепу беседу у корист своје благајне. На беседи је суделовало српско певачко друштво „Слога“, грађански орхестар и ученице срп. женске школе Божа Бошковића, гђице: Мила Јелић, Љубица Врчевић, Илка Герун, Персида Богојевић, Даница Кнежевић, Милка Бубало, Даница Бабић и господа: Стева Кнежевић, Илија Нардела, Луја Сухора, Антонија Писарић и Ђорђе Бабић. После беседе изигравали се дар ви ручних радова, које су за ту цел приложиле Српкиње из Дубровника.

**Д. А. Славјански** посетио је прошлог месеца са својим чувеним певачким друштвом у нашој околини Београд, Земун, Карловце и Осек и приређивао је концерте у руским и српским песмама. Сва места хвале извршеност и вештину певања.

### ЗА ДОМАЋИЦЕ.

**Цртежи за вез.** Г. Милан Петко Павловић у Вршцу израђује врло лепе цртеже за вез на платну и свили. У сликама тим износи поглавито

сlike из наше српске повеснице и књижевности те га баш с тога највише и препоручујемо оним нашим Српкињама, које су раде, да им се и на покућанству њиховом огледа понос српски. Исти г Петко-Павловић израђује моделе и шаблоне и за пренашање цртежа, бојадисе хаљине и разне тканине и има на дому велико стовариште цртани и везени ствари.

**О спремању слаткога.** Испијеђени сок из јабуке, крушке, дуње, јагоде и т. д., са шећером дотле куван, док се не згусне, зове се *слатко* — *Geleé*.

Плодови за слатко изаберу се што је могуће бољи слађи и крупнији; они несмеју бити недозрели, па ни презрели или гњили; а од њих приправљено слатко мора у себи садржати карактер и арому дотичног плода који смо изабрали у ту цел, као најбољи и од њега скували слатко.

Да се може одржати мирис и укус плода у слаткоме треба особито пазити при кувању на то, да течност не прекуха, тако дакле, *треба слатко мање варити и то на тихој ватри*. Не треба можда мислити, да се течност не ће моћи згуснути ако је добро не угријемо, јер *актин\**, који се налази у добром, зрелом плоду, згусне се ако се сок и мало угрије.

Од свију врста јабука најбоља је за приређивање слаткога врста *Ренета*. Плодови, који морају бити без мана разређају се уздуж на 4 до 6 дијелова, у чистом решету ставе над водену пару, која се развија у отвореној посуди, — затим се добро зашећере и 2—3 сата оставе, да постоје. Овако приправљене кувају се толико, док се текућина прилично згусне.

*Мил. Томић*, сврш. економ.

\* Нека врста смоле.

### РАЗНО.

*Ученици новосадске српске велике гимназије* приређују о св. Сави ове године беседу с *игранком* у корист својим сиромашним саученицима. Ова беседа — по реду већ двадесет друга — биће у новосазиданом позбришту а игранка ће бити у великој дворани код „Јелисавете“. Распоред беседе ово је: 1. Звучна даворија, сложио

Јосиф Маринковић, са гласовиром и хармонијумом свира гимназиски свирачки збор. 2. Из моје домовине (Ш. руковет), сложио Мокрањац, пева гимназиски певачки лик. 3. Словенска игра, од Дворжака, за гласовир у четири руке. свирају гимназисте Урош Поповић-Пеција и Војислав Војновић. 4. Lovceská, сложио Блодек, пева гимназиски мушки лик. 5. Бачка забава, деџа певанија, музика од Пеца и Кикена, уз пратњу гласовира, хармонијама и свирачком збору приказују млађи ученици. 6. Укор, од Бранка Радичевића, сложио гимназиста Исидор Бајић, пева гимназиста Димитрије Бакшан и гимназиски мушки лик. 7. Largo, од Хендла, удесио Петрик, са гласовиром и хармонијумом свира гимназиски свирачки збор. 8. Хасан пепељар, од Јована Илића, приказује гимназиста Милан Ђурчин. 9. Приморски напеви, сложио Лжичар, уз пратњу гласовира, хармонијама и свирачком збора пева гимназ. мушки лик. 10. Galop brillant, од Фијорија, за гласовир у четири руке, свирају гимназисте Милан Димовић и Лазар Поповић. 11 (а Prilittle jago — сложио Бендл; б) Шеви, сложио Менделсон, пева гимназиски мешовити лик.

**Одликован.** Њег. Светост патријарх српски *Георгије Бранковић* одликован је од кнеза црногорског *Николе Даниловим* орденом I. реда.

**Краљ сиротињи.** О прошлом Божићу подарио је краљ Александар београдској сиротињи 1500 динара; а с друге стране прикупљено је још 500 динара, те је тако и београдска сиротиња имала да се загреје и заложити о овим великим празницима.

**Шта је зарадила сирочад.** У Београду постоји од више година Дом сиротне деце. У том дому има данас око 180 деце наше из разних крајева, сирота без оца и матере. У дому том уче се деца књижи и од 7 година овамо уче и радити разне занате. Прве године зарадила су деца свега 330 динара а прошле 1894 г., дакле седме године свога учења, већ 15.000 динара. То је врло леп напредак и служи управи на част.

**Корпелија Ракићева и Вида Јовановићева** бивше ученице новосадске срп. више девојачке школе добиле су дозволу од патроната срп. вел. гимназије новосадске да могу приватно продужити гимназијске науке и тамо полагати испите.

## ПЕСНИШТВО

### ПОЗДРАВ О НОВОЈ ГОДИНИ 1895.

Здраво, здраво, сестре, браћо,  
На све четир стране света!  
Мир и слога нек настану  
Са доласком новог лета!  
Искините из срдаца  
Клицу мржње, злобе клете!  
Једног рода мисли, жеље  
Једном смеру нек полете.

Дан за даном низао се,  
С непрегледног низа ето  
Откиде се зрнце једно,  
И дође нам ново лето.  
Време брзим летом јури.  
Нек на посо свака се креће!  
Сложите се сестре, браћо,  
Зарад добра, српске среће.

Вршац

Та зар нисмо допанули,  
Са неслоге, тешких јада?  
Зар да Србин није кадар  
Страсност своју да савлада?!  
Ил нам силе ослабиле?  
Ил нам љубав утрнула?  
Ил, ох, не дај Боже благи,  
Свест народна посрнула?!

Здраво, здраво, сестре, браћо,  
На све четир стране света!  
Нек наступе лепши дани  
Са доласком новог лета.  
Мир и љубав нек испуни  
Груди твоје, роде мили!  
Тада ћемо бити снажни,  
Као што смо некад били.

Ђорђе Брашован.

### СВОЈОЈ СЕСТРИ ДАНИЦИ.

У живот си и ти коракнула веће;  
Куд и моје ноге, туд и твоје газе,  
Много трња има, ал на крају стазе  
Ипак ће замирит' миомирно цвеће.

Да, живот је борба, сваки тако каже,  
Учитељски живот к'о да је најтежи;

Но ипак из борбе ти ове не бежи,  
Јер у овој борби и Бог нам помаже.

Истина да има незахвална света,  
Помисли на живот нашег Спаса Христа,  
Чија борба беше божанствена, чиста,  
Те и теби нека незахвал не смета.

У себи потражи задовољства, хвале,  
Ако дужност своју вршиш к'о што треба,  
Благослов ће Бог ти послати са неба,  
А светске су злобе и сувише мале.

Ој духом не клони, не бој ми се, селе,  
Кад савесно радиш за народну срећу,  
У Панчеву, 22 октобра 1894.

Али знај, да и они на пробу те међу,  
Који често хвале у безброју деле.

*Добро дело увек само себе хвали  
И знај, да се добар глас далеко чује:  
А ко уме себе да цени и штује  
Окаљат' га не ће моћи ни остали.*

*Јован Мартиновић.*

**И** ти ћеш опет срећна бити  
И наћеш срце које,  
Које ће страсно љубити  
Дивотне дражи твоје.

И у срећи ћеш, злато, тој  
Забравити лако,

На моје срце млађано  
Што те љубљаше тако.

Ал' ја како ћу — то Бог зна,  
Заман ћу тражити срећу,  
Без тебе никад, никада  
Весео бити не ћу . . .

*Свет. Ђоровић.*

### СВЕ РАД СВЕТА.

**К**ад славуја у зеленој гори  
Тешка туга за драганом мори,  
Кад на грану с гране пане,  
Изгледајућ' мило лане —  
Из гроца песма му се вије,  
Дивна песма, како више није!

Славуј поје песму жељкованку,  
Та он мами своју милованку . . .  
И летнуће она махом  
С тајном жуди, са уздахом  
Кроз горицу чак до ниског жбуна:  
Да утеши свог драгана туна!

О, и ја бих пево често пута,  
Кад ме чврсто грли туга љута,  
Кад ме тиште тешки јади,  
Ал' не могу — света ради!  
Моје песме умиру у мени  
К'о пупољци још неразвијени . . .

Моје злато не зна моје жеље,  
Не зна моју тугу и весеље,  
А знало би, све би знало,  
Кад би му се само дало:  
Да са мноме чита моје песме.  
Читало би — ал' рад света не сме! . . .

*Гавра В. Гојковић.*

## З А Б А В А

### СЕСТРЕ.

— Цртица из глумачког живота. —

Ријетко си могао наћи таке сестре, да  
се волиле, као њих двије.

То је тек била права сестринска љубав!  
Једна од друге не би се ни корака  
одмакнула, па макар шта било. Једна без  
друге не би ништа урадила, него су увијек  
једна другу за савјет питале. . .

А обје су биле глумице.

Биле су у путујућем друштву некога  
дугајлије, који је гледао само на новац. . .  
Обје су играле особито вјешто и то је  
Смиљка играла само шаљиве, а Босиљка  
озбиљне и трагичне улоге. . .

У свакоме су мјесту њих двије биле  
љубимице публике и доста је било, да се  
ма која од њих само појави на позорници  
па да се сва публика одушеви.

Особито су их лепо дочекали у М. . . .  
Играње њихово очарало је свакога и ко  
их је само једанпут видео на позорници, тај је  
гледао, да се по што по то упозна с њима.

И тако су њих двије кроз неколико  
дана стекле много познаника и то све у-  
гледнијих и изображенијих особа . . . . .

Једне вечери давала се Округићева  
„Шокица“.

Кад се свршио приказ, остадоше оне са многим новим и старим познаницама и познаницама, да се мало провеселе... Друштво је било весело и расположено те је баш дуго остало на окупу.

На пољу је била зима, а њих двије бијаху доста лако обучене али се на то нијесу ни обзирале, него се у друштву кренуше кући...

Пред кућом се лијепо опростише и поздравеше са свима, па онда уђоше и затворише се у своју малу и скромну собицу. . . . .

Али тек што су легле, наједаред млада Босиљка поче нагло кашљати. . .

Из почетка то не изгледаше ништа чудновато, али кад кашаљ не попусти, обје се застрашише.

Док Босиљка поче мало по мало блиједити, те наиђоше на њу грчеви.

Сад тек Смиљка притрча постељи, стаде више сестре и поче је њежно звати:

— Босиљка! Босице!

Али Босиљка само јауче и превија се. Сирота Смиљка не зна шта ће. Никога нема, који би јој се нашао у невољи и потрчао по доктора, а њојзи тешко оставити сестру саму. . .

Грчеви никако да попусте. .

Најпосље шта ће сирота, него се огрну лаком марамом па потрча на поље. . .

И ту је срећа послужила.

На улици срете једног познаника, па стаде пред њега:

— Ако Бога знате, господине, потрчите по доктора!

— По доктора?

— Зло је, велико је зло Босиљка се ненадно разболела.

Овај као бјесомучан оде а она се врати кући.

Прође богме подуго, док дође доктор. Хладно приђе он постељи и прегледа болесницу, па онда поче вртити главом.

Сирота Смиљка укочила се па га гледа.

— Како је, господине?

— Опасно, врло опасно!

— Опасно?

— Да, госпођице, она се прехладила, те ако не буде имала добре неге, тешко да ће преболети!

Смиљка врисну.

— Зар баш тако?

И доктор преписа лек, нареди све шта треба чинити, па се онда учтиво поклониле и изиђе.

Јадна Смиљка читаву ноћ пије ока склопила. Као анђео хранитељ лебдела је више постеље своје болесне сестре.

Све је чинила овако, као што је доктор наредио. И зора је заплавила, а она је била будна. . .

Сунце бијаше тек изашло и његови зраци падоше на постељу младе болеснице.

Она отвори очи:

— Воде!

— Немој, душо, немој воде.

— Жедна сам

— Али је доктор забранио те не смијеш пити.

Босиљка склопи очи и опет се занесе.

У то уђе управитељ позоришни. Не рече ни добро јутро него онако с врата поче:

— Шта, госпођица болесна?

— Ево болесна.

— Штета, вечерас дајемо „Царичина сужника“ и „Преки лек“ па не знам ко ће ми врати Даринку.

— Па има их. . .

— Та наћи ће се, али сам дошао да вама јавим, да дођете на пробу.

— На пробу?

— Та да. . .

Смиљка стаде.

— Али Босиљка је болесна, она треба неге.

И он више не проговори ни ријечи, него се окрете па изиђе, а Смиљка остаде, не знајући шта да ради. Не смије да не оде, а тешко јој Босиљку оставити. . .

То је за њу био грозан тренутак.

Али није било друге, морала је ићи.

Обуче се дакле па се онда сагне над постељу, пољуби болесницу у чело па оде. . . .

Кад је дошла с пробе, затекла је сестру будну.

— Ће си била? запита је ова.

— На проби.

— На проби?

— Морала сам.

Босиљка уздахну. . .

Мало за тим и грчеви је ухватише по ново. Мучила се, трзала се, кидала је хаљине на себи.. Ту није могао нико по моћи.

Болест је све више и више узимала мах. . .

Дошао је после опет и доктор, али ни он није могао ништа. Стао је близо по стеље те мирно и хладно гледао, како се болесница мучи и јауче. . .

Тако је то трајало читаво после подне, па се и вече спустило, а болест не попушташе. . .

А Смиљка је морала на представу.

Шта ће дакле јадница, него умоли познаницу неку, да ост не поред болесне сеје.

Први комад већ се почео, али ту Смиљка није имала посла.

Отишла је одмах у гардеробу и онде се маскирала. Пошто је била готова, стала је за кулисе

Први се комад и свршио те ће одмах почети и други.

Она ће играти Живану у „Преком леку“.

Звоно зазвони и завјеса се диже.

Даринка и Рада већ су били на позорници и одиграли своје некако и сувише журно.

Даринка изиђе, а Рада оста сам. Сад је требала Смиљка да изађе. Стала је мирно и замшљено и чекала на звонце

Рада зазвони а она ступи.

У исти час осу се у дворани таншање са свију страна.

Она се мирно поклони и поче да говори.

И играла је особито. Сви се хватали за трбух од смијеха. Прекидали су је не

колико пута и клицали јој. И она сврши, па изиђе за кулисе. . .

Док улезе она њезина познаница.

— Госпођице, Босиљке нема више. Издахнула је.

Смиљка врисну и сруши се на једну столицу.

— Умрла! Моја сестра умрла!

И полети да пође кући.

Али јој управитељ стаде на пут.

— Куда ћете?

— Мртва! Моја је сестра мртва! цичи Смиљка.

— Па шта сад?

— Идем кући, идем да је пољубим.

Управитељ се испријечи.

— О, госпођице, то не смијете, ви морате до краја играти!

— Али, господине!

— Нема ту али, него морате играти, јер се ја не ћу бламирати, иначе ћу окренути друкчије!

И она јадница врати се натраг.

И опет је играла вјешто и опет се публика смијала и повлађивала јој.

Док се и то сврши.

А тада, као луда, онако маскирана полети кући и ту паде по мртвој сестри и стаде је љубити:

— Босице моја! Злато моје! Срдиш ли се на ме што сам те оставила? О, мене несретнице!

Али, Босице моја, људи су тако немилостиви, не ће да знају ни за што. Опрости ми, драга Босице! Хоћеш ли ми опростити?

А Босица лежаше мирно као анђео, она не слушаше своју тужну сестрицу, она се не одазиваше.

*Свет. Ђоровић.*

#### КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

„Просвјета“ лист црквено-поучни, што је излазио на Цетињу под уредништвом г. Јована Сундечића престао је излазити, са старости уредникове. Жао нам је, јер је лист био врло добро уређиван и доносио је лепе и поучне чланке

„Банаћанин“ лист за просвету, привреду и забаву народну, што је излазио у В. Кикинди под уредништвом С. Јовановића а главним са радништвом г. Мате Косовца, престао је излазити због оскудице у претплатницима и због нагомилане вересије, наше опште књижевне болести.

„Трговински Гласник“ лист за трговину, радност и саобраћај што је излазио до сад трипут недељно, излазиће почетком ове 1895 г. сваки дан. Лист је овај уједно орган „Београдске трговачке омладине и врло је добро уређиван. Стоји ван партаја Препоручујемо га и нашим трговцима, имаће шта научити из њега. Власник је „Трговачка Омладина“, а уредник њен председник г. Марко Вулетић.

Под натписом: „Босанчице“, издаћу овијех дана на јавност преко шездесет својих пресама, од којијех су неке биле већ штампане по разним срп. листовима, а неке су истом сада написане.

Исте цјесме раздијелио сам у три дијела: I. дио: „Родолџике“, II. „Љубавне“ и III дио: „Разне“ цјесме.

Књига ће бити штампана на лијепој шамоа хартији, а цијена ће јој бити умјерена: 50 нов. по комаду. Ко сакупи осам претплатника, добиће 1 екземпляр на поклон.

Новци и поруцбине нека се шаљу штампарији *Шиндлера и Лешера* или на долепотписаног. *Сарајево*, децембра 1894.

Са поштовањем:

**Михајло Милановић.**

Из задужбине Петра Коњевића, а у књиге за народ што издаје „Матица Српска“ изишла је 47. свеска под насловом: **Српске народне пословице** по врстама распоредио и народу за поуку растумачио Светозар Савковић професор. П. Накладом срп књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду 1894. г. Цена 10 н.

Светосавске разне песме о Св. Сави. Српској деци за декламовање на дан тог великог просветитеља. Прибрао Браца Милан. Цена 10 новч. Сомбор. Издање књижарнице Миливоја Каракашевића 1894.

#### ЧИТУЉА.

**Ана Димитријевић** — Румњанка честита душа, добра мати и чланица добротворне задруге Српкиња Новосаткиња упокојила се 19. (31.) дец. 1894. г. у својој 59. години живота. Лака јој црна земља била!

**Амалија Бикарова** из Сомбора, врло обрзована Српкиња. Живела је у Будимпешти и много помагала тамо Србе ђаке. Умрла је у 62. години живота. Тело је пренешено оваму у Нови Сад и сахрањено поред сестре пок. Јелене пл. Лемајићке. Бог да јој душа прости!

**Марија Симића рођ Адамовића** из В. Кикинде, млада и верна љуба, давши живот ћерки Марији, изгуби свој живот у првој години брачног, а 22. год. живота свога. Суделовала је више пута свирком на забавама за добротворне цели. Лака јој била црна земља!

✓ † **В. Милан Марин** учитељ у Голубинци, ванредан познавалац народног живота и осећаја, који је то износио у лепим причама и приповеткама у „Бранику“, „Јавору“, „Босанској Вили“, „Стражилову“ и т. д.; а писао је лепе чланке и песме у „Школ. Листу“ и у календарима. Врло вредан и савестан учитељ и књижевник. Поживео је тек 26 година; али је и за то кратко време стекао себи лепо име и трајну успомену. Лака му била црна земља!

#### ЧИТАОЦИМА.

Молимо врло лепо све пријатеље и пријатељице нашег листа, да нам пошаљу претплату, или да нам бар јаве до 1. фебруара о. г сви, који желе држати наш лист, како би се знали равнати са штампом.

Уједно молимо и наше вредне скупљачице и скупљаче, да се пожуре са скупљањем претплате.

Овај 1. број шаљемо још свима лањским претплатницима, који нису ништа јавили, па ако не мисле држати листа, молимо, нека нам одмах врате тај број са својом адресом, да их можемо брисати.

У *Новоме Саду*, 1. јануара 1895.

*Уредништво.*

#### ОДГОВОРИ.

*М. Томић* — *Мостар*. Изволите продужити, примићемо. Поздрав!

*Гђици Зорки Ракиковић* — *В Бечкерек*. Примамо понуду и изјављујемо Вам у напред захвалу и поздрав.

#### ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Високородна госпођа *Анастасија пл. Мајна* послала је овом друштву 12 пари нових летних чарапа за женску сироту децу, а гђа *Софија* удов. *Адамовићка* послала је 6 мушких конгуљца за сироту мушку дечицу, које је ова задруга разделила у основ. и вишој девој. школи и налази се побуђеном, да се овим дародавцима јавно захвали на овим даровима.

У Нов. Саду 18. (30.) децембра 1894.

*Јулка Радовановићка*  
начелница добротвор. задруге  
Српкиња.

#### На знање.

Дивот корице за „Женски Свет“ могу се добити за сваку годину по 70 н. комад, код овдашњег књиговеца г. *Милана Мапојловића*.

Имамо на расположење још све примерке „Женског Света“ од 1887, 1888, 1889, 1890. и онда 1892, 1893 а од 1894. само 3 комада.

Ко би желео још да набави ове листове, даћемо у меке корице увезано по 1 ф., а у дивот-корице по 1 ф. 50 н. комад.

У Нов Саду 1. јануара 1895.

*Уредништво.*